

Důvodová zpráva

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Platným zákonem je zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Novelizace byly provedeny zákonem č. 322/2006 Sb., zákonem č. 227/2009 Sb. a zákonem č. 444/2011 Sb.

Prováděcím předpisem je vyhláška 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění vyhlášky č. 11/1983 Sb., vyhlášky č. 184/1990 Sb., vyhlášky č. 77/1993 Sb. a vyhlášky č. 432/2002 Sb.

Dnem 01.06.2015 nabyla účinnosti vyhláška č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

Od 01.05.2012 je platná instrukce Ministerstva spravedlnosti ČR č.j. 90/2012-OSD-ZN, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků, a o některých dalších otázkách.

Ministerstvo spravedlnosti ČR dále stanovilo (bez odkazu na zmocňovací ustanovení) odborné podmínky pro jmenování znalců a tlumočnicků, přičemž odborné podmínky pro jmenování znalců se týkají pouze vybraných oborů a odvětví.

Znalecké obory a odvětví jsou dále upraveny neveřejnou směrnicí ze dne 15. února 1973, č.j. 10/73-kontr., o organizaci, řízení a kontrole znalecké a tlumočnické činnosti, č. 3 Sbírky instrukcí a sdělení.

Dalším vydaným a úředně nezveřejněným předpisem je organizační pokyn ministra spravedlnosti č.j. 41/2001-OD-ZN, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, účinný od 1. ledna 2011.

Právní úprava znalecké činnosti je dlouhodobě předmětem oprávněné kritiky. Podstata problémů tkví v převzetí zákonem č. 36/1967 Sb. hlavních tendencí zákonné úpravy z roku 1959, jejichž cílem bylo vymýcení soukromopodnikatelských způsobů při provádění znaleckých úkonů. To se promítlo do zapojení a upřednostňování subjektů veřejného práva, a také do uplatnění zásad odměňování nastavených v 2. polovině 50. let minulého století (vyhláška č. 234/1957 Sb., kterou se stanoví sazby odměn stálých přísazných znalců a tlumočnicků).

Znalecká agenda je rozdělena mezi Ministerstvo spravedlnosti České republiky (dále jen „ministerstvo“) a krajské soudy. Původně byla znalecká agenda pouze v působnosti krajských soudů. Tím, že byly zákonem z roku 1959 do struktury začleněny státní orgány a socialistické organizace, agenda přešla na ministerstvo. Potvrzením správnosti

této tendence zákonem z roku 1967 zůstala agenda právnických osob, které vykonávají znaleckou činnost, i nadále na ministerstvu.

Ke jmenování znalcem tradičně dochází na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Jejich počet se řídí potřebami příslušných krajských soudů.

Žadatel o jmenování znalcem musí splňovat podmínky uvedené v zákoně. Pro vybrané obory a odvětví ministerstvo stanovilo odborné podmínky pro jmenování znalcem. Ministr spravedlnosti nebo předsedové krajských soudů mohou požádat sbory pro znalecké otázky o jejich vyjádření k odbornosti žadatele. Praxe ověřování splnění podmínek odborné způsobilosti sjednocena není. Standardy pro vstupní zkoušku chybí.

V případě znaleckých ústavů jsou pro jejich zápis do seznamu, který se člení na dva oddíly, stanovena rozdílná kritéria.

Do prvního oddílu se zapisují právníky osoby soukromého práva. Podmínkou zápisu znaleckého ústavu je, že aspoň tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci v pracovním poměru, kteří pro něj vykonávají znaleckou činnost, jsou znalci zapsanými pro požadované obory a nevykonávají znaleckou činnost v daném oboru v jiném znaleckém ústavu zapsaném v prvním oddílu (postačuje však, pokud dvě z těchto osob jsou znalci zapsanými pro příbuzný obor), a má odpovídající materiální a personální vybavení pro výkon znalecké činnosti.

Do druhého oddílu se zapisují vysoké školy nebo jejich součásti a osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky. Pro vysoké školy nebo jejich součásti je stanovena podmínka akreditovaného doktorského studijního programu v příslušném nebo příbuzném oboru. Jiné podmínky nejsou.

Zápisy do seznamu znalců a znaleckých ústavů jsou prováděny na dobu neurčitou. Seznam znalců je pro vyhledávání nastaven podle oborů. Dlouholetým problémem je vyhledávání znalců podle specializací, neboť zobrazovaný seznam je neúplný.

Odborná způsobilost znalců již dále ověřována není. Znalecké standardy chybí. Požadavky na kvalitu znaleckých posudků nejsou ani jinak podporovány.

Ve veřejných soutěžích vyhlašovaných subjekty veřejného práva standardně bývá základním hodnotícím kritériem nejnižší cena, případně doplněna termínem zpracování. Zákonem o veřejných zakázkách je hodnotícím komisím uloženo, jestliže nabídka obsahuje mimořádně nízkou nabídkovou cenu ve vztahu k předmětu veřejné zakázky, vyžádat od uchazeče písemné zdůvodnění těch částí nabídky, které jsou pro vyšší nabídkové ceny podstatné. Místo vyžádání zdůvodnění jsou nabízené dumpingové ceny hodnotícími komisemi zcela bez problémů akceptovány a vyhrávají veřejné soutěže.

Jak je již zmíněno, zákon z roku 1967 a jeho prováděcí vyhláška v odměňování navázaly na předpisy z roku 1959 (resp. vyhlášku z roku 1957), a to i přesto, že v rámci projednávání zákona byla známa nerentabilita výše znaleckých odměn. Důvod je zřejmý. I nadále mezi prioritami zůstalo potlačení soukromopodnikatelských způsobů výkonu znalecké činnosti, aby „znalecké činnosti nemohlo být zneužíváno k získávání

příjmů neodpovídajících společenským zásluhám.“ Tato situace dosud trvá a hodinové sazby znaleckých odměn v rozmezí 100 Kč až 350 Kč to jen potvrzují.

Nerovné podmínky odměňování za výkon znalecké činnosti jsou nastaveny takto:

- **znalecké ústavy, které jsou osobami veřejného práva**
Náklady na vypracování znaleckého posudku (kromě hotových výdajů), které přesahují inkasovanou znaleckou odměnu, jdou na úkor hlavní činnosti těchto osob veřejného práva, která je financována ze státního rozpočtu. V případech, kdy je vyžadována zvláštní odborná specializace, oproti znalcům (OSVČ i zaměstnancům) mají nárok na zvýšení sazby odměny až o 50%.
- **znalecké ústavy, které jsou osobami soukromého práva**
Podmínky jsou stejné, avšak u těchto znaleckých ústavů nedochází ke skrytému financování ze státního rozpočtu. Ztrátovost musí tyto znalecké ústavy pokrýt ze svých zdrojů.
- **znalci, kteří vykonávají znaleckou činnost jako zaměstnanci**
Znalec má nárok na poskytnutí zálohy na náhradu nákladů organizaci, které jí vznikly použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů. Náklady, které znalec uhradil organizaci za použití jejich prostředků, uplatní v rámci nákladů, které vznikly podáním posudku. Znalecká odměna je pak jen jeho odměnou. Náklady na zpracování znaleckého posudku tedy nejsou součástí znalecké odměny.
- **znalci, kteří vykonávají znaleckou činnost jako osoby samostatně výdělečně činné**
Náklady na zpracování znaleckého posudku jsou součástí znalecké odměny. Nárok na poskytnutí zálohy na znaleckou odměnu není. Ztrátu, která znalci vzniká v souvislosti se zpracováním znaleckých posudků za vyhláškové sazby, musí znalec pokrýt ze svých zdrojů.

V nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 13/14 ze dne 15. září 2015 je konstatováno, že „z ústavně zaručeného práva podnikat zdaleka neplyne „právo mít zisk“, nýbrž stát je „pouze“ povinen vytvářet takové podmínky, které umožní jednotlivcům reálně usilovat o jeho dosažení.“

Pokud nepřiměřeně nízké znalecké odměny ani nepokrývají náklady, o zisk reálně usilovat nelze.

Nepřiměřeně nízké znalecké odměny jsou v rozporu s Článkem 26 odst. 3 věty první Listiny základních práv a svobod, kdy **každý** má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací. Platnost Listiny základních práv a svobod není omezena pouze na znalce, kteří vykonávají znaleckou činnost jako zaměstnanci.

Rovněž je třeba zmínit rozsudek Soudního dvora (IV. senátu) ze dne 17.03.2011 ve spojených věcech C-372/09 a C-373/09, v němž se uvádí:

„V tomto ohledu je třeba připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že základní charakteristika úplaty spočívá v tom, že tvoří přiměřený zisk za danou službu a je zpravidla sjednána mezi poskytovatelem a příjemcem služby (viz zejména rozsudky ze dne 22. května 2003, *Freskot*, C-355/00, *Recueil*, s. I-5263, body 54 a 55, jakož i ze dne 17. listopadu 2009, *Presidente del Consiglio dei Ministri*, C-169/08, *Sb. rozh.* I-10821, bod 23 a citovaná judikatura).

Pouhá skutečnost, že je stanovena úplata, jak je tomu ve Francii pro soudní znalce podle tarifu vydaného v rámci výkonu veřejné moci, je tedy irrelevantní pro kvalifikaci poskytování služeb prací, jejichž výkon je znalcům zadán (viz analogicky rozsudek ze dne 12. července 2001, Smits a Peerbooms, C-157/99, Recueil, s. I-5473, bod 56).“

Možnost zvýšení znalecké odměny je prakticky vyloučena formulací, jejíž původ je v druhé polovině 50. let: „Je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, může být ve zvlášť odůvodněných případech odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o 20%.“

Dalším zásadním problémem je výplata znalečného. Přestože proběhla transpozice Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, termíny výplat znalečného nijak pozitivně neovlivnila.

Jedním z důvodů vydání Směrnice bylo, aby orgány veřejné moci obvykle platily za poskytnutí služeb do 30 kalendářních dnů, pokud nejsou ve smlouvě výslovně dohodnuty jiné podmínky a za předpokladu, že to je objektivně odůvodněno zvláštní povahou nebo rysy smlouvy, a v žádném případě nesmí překročit 60 kalendářních dnů.

Problémem je nejen lhůta 2 měsíce pro vydání usnesení o přiznání znalečného, ale i dalších 30 dnů na výplatu, a to až po nabytí právní moci usnesení o znalečném, nikoliv tedy odevzdání znaleckého posudku.

Rovnost mužů a žen při výběru znalců i výkonu znalecké činnosti je plně respektována.

2. Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Předložený návrh zákona představuje novou koncepci v oblasti znalecké činnosti. Přitom vychází ze zásady „každému, co jeho jest“. Znalecká agenda se po letech navrácí do kompetence krajských soudů. Znaleckou činnost budou moci vykonávat znalci a znalecké ústavy. Ministerstvo i nadále povede seznam znalců a znaleckých ústavů. Svoji pozornost bude koncentrovat na vytváření kvalitního legislativního prostředí pro výkon znalecké činnosti jako nutného předpokladu pro zabezpečení řádného fungování justice. Hájit zájmy znalců navenek bude znalecká komora ze zákona. Zcela nezastupitelnou roli bude mít při organizování certifikace a recertifikace, celoživotního vzdělávání znalců, odborné přípravě znaleckých a zkušebních standardů, ale také při stanovení a vymáhání pravidel profesní etiky a chování znalců. Zachovány zůstanou poradní sbory předsedů krajských soudů. Žadatelé o zápis do seznamu znalců a znaleckých ústavů budou povinni absolvovat certifikaci. Předsedové certifikačních komisí budou jmenování předsedy příslušných krajských soudů z řad soudců ve výkonu funkce či soudců, kteří již odešli do důchodu. Členy certifikační komise budou minimálně další dva kvalifikovaní a nezávislí odborníci zapsaní v seznamu pro daný obor a jmenování komorou. Po pěti letech je předepsána pro znalce a znalecké ústavy recertifikace, kterou bude provádět komora. Nově je zákonem řešena také situace, kdy jsou orgány veřejné

moci předloženy znalecké posudky s rozdílnými závěry. Pro zpracování revizních znaleckých posudků mohou být požadavky na jejich zpracovatele v některých oborech stanoveny vyhláškou.

Navrhovaný zákon o znalcích a znaleckých ústavech není v žádném směru diskriminační. Rovnost mužů a žen je plně respektována.

3. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Platná právní úprava je stále zatížena zásahy, které mají svůj původ v 2. polovině 50. let minulého století. Deformace znaleckých odměn, která nastala od roku 1958, přetrvává dodnes.

Organizace znalecké činnosti již dlouhodobě nevyhovuje, kvalitní práce požadována není, znalecké standardy chybí, systém celoživotního vzdělávání je pouze individuální, ověřování odbornosti znalců po několika letech není, vypracování revizních znaleckých posudků není spojeno s žádnými požadavky na zpracovatele. Všeobecně uplatňovaná a vymahatelná pravidla profesní etiky a chování znalců z důvodu chybějící profesní komory ze zákona dosud nejsou.

Věcný záměr zákona o zapsaných znalcích byl schválen vládou v listopadu 2011. Původní termín předložení návrhu zákona byl stanoven do konce srpna 2012. Původní předpokládaný termín nabytí účinnosti nového zákona byl od března 2013.

4. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem

Navrhovaná právní úprava pro znaleckou činnost je plně slučitelná s ústavním pořádkem České republiky.

Podle článku 26 Listiny základních práv a svobod každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, jakož i právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností, což je případ výkonu znalecké činnosti.

Rozhodování orgánů veřejné moci o znalečném je správním rozhodnutím, které podléhá řádnému soudnímu přezkumu. Proti usnesení soudu prvního stupně o znalečném je přípustné odvolání (bez odkladného účinku). I když znalec/znalecký ústav není účastníkem ani vedlejším účastníkem řízení, je osobou zúčastněnou na řízení. Znalec/znalecký ústav má právo, aby se ve své věci mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.

5. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii

Navrhovaná právní úprava je plně slučitelná se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z jejího členství v Evropské unii.

Činnost znalce je službou podle Článku 57 Smlouvy o fungování Evropské unie (bývalý článek 50 Smlouvy o ES). V demonstrativním výčtu určitých činností, které spadají pod pojem „služby“, jsou přímo uvedeny i činnosti svobodných povolání.

Znalecké činnosti se týká Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12.12.2006 o službách na vnitřním trhu.

Požadavek, aby povolovací postupy a formality byly jasné a předem zveřejněné a žadatelům poskytovaly záruku, že jejich žádost bude posuzována objektivně a nestranně, je splněn standardy certifikace.

Splnění požadavku, aby povolovací postupy a formality žadatelům poskytovaly záruky, že jejich žádost bude vyřízena co nejrychleji a v každém případě během přiměřené lhůty, která je pevně stanovena a předem zveřejněna, je umožněno organizováním certifikací profesní komorou ze zákona.

Požadavek, který se týká zákazu přímého nebo nepřímého zapojení konkurenčních hospodářských subjektů (mimo jiné v rámci poradních orgánů) do udělování povolení nebo do přijímání jiných rozhodnutí příslušných orgánů, s výjimkou profesních subjektů a sdružení nebo jiných organizací v roli příslušného orgánu, je splněn organizováním certifikací profesní komorou ze zákona, složením certifikačních komisí a standardy certifikací a recertifikací.

Rovněž pojištění profesní odpovědnosti navrhovaný zákon předpokládá.

Politika v oblasti kvality služeb je naplněna certifikacemi, recertifikacemi a znaleckými standardy.

Splnění požadavku vymahatelnosti etického kodexu umožňuje profesní komora ze zákona.

Znalecké činnosti se dále týká Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16.02.2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

Požadavek Článku 4 odst. 3 Směrnice, aby lhůta splatnosti v transakcích, v nichž je dlužníkem orgán veřejné moci, nepřekročila 30 kalendářních dnů po dni poskytnutí služeb, předložený návrh zákona rovněž splňuje.

Směrnice umožňuje, jestliže je stanovena přejímka služeb, jejímž prostřednictvím se zjišťuje, zda služby byly poskytnuty v souladu se smlouvou, musí být zajištěno, že maximální doba trvání takové přejímky nepřekročí dobu 30 kalendářních dnů ode dne obdržení zboží nebo poskytnutí služeb, pokud nejsou ve smlouvě výslovně dohodnuty jiné podmínky a za předpokladu, že to vůči věřiteli není ve smyslu článku 7 hrubě nespravedlivé.

6. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Oblast výkonu znalecké profese není předmětem žádné bilaterální ani multilaterální mezinárodní smlouvy, kterou by byla Česká republika vázána.

7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované úpravy na státní rozpočet a ostatní rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava bude mít dopad na státní rozpočet. Současně je třeba podotknout, že se jedná o záležitosti, které měly být už dávno řešeny a měly být již dlouho zapracovány do státního rozpočtu. Tím, že se tak nestalo, vypadá to, že státní rozpočet „ušetřil“, avšak opak je pravdou. Důsledky se dlouhodobě promítají ve fungování justice jinými náklady, než uvedenými v „příslušné kolonce“.

Seznam znalců a znaleckých ústavů

Dosavadní způsob vedení seznamu není vyhovující, neboť není spolehlivý pro vyhledávání podle specializací. V seznamu vedené a zveřejňované údaje o znalcích a znaleckých ústavech je třeba rozšířit o další položky. Navíc se předpokládají změny v oborech, odvětvích i specializacích. Je odbornou otázkou, zda provést změny stávajícího programu nebo vytvořit program nový. Kritériem výběru by měla být finanční a časová náročnost.

Kontrola vedení znaleckých deníků

Zachovává se současná právní úprava každoroční kontroly deníků na příslušných krajských soudech, tedy bez zvýšení nákladů.

Přesun agendy znaleckých ústavů na příslušné krajské soudy

Na ministerstvu se znalecké agendě v současnosti věnují 2-3 osoby. S ohledem na přesun agendy znaleckých ústavů na příslušné krajské soudy, je tento počet pro novou organizaci znalecké činnosti plně dostačující. Pouze na vybraných krajských soudech (např. Městský soud v Praze) by se přesunem agendy znaleckých ústavů z ministerstva dalo uvažovat o posílení o 1 zaměstnance.

Činnost certifikační komise

Náklady spojené s činností certifikační komise by měly být plně pokryty z poplatků žadatelů o certifikaci.

Recertifikace znalců a znaleckých ústavů komorou

Náklady spojené s recertifikací by měly být plně pokryty z poplatků znalců a znaleckých ústavů, kteří budou žádat o recertifikaci.

Poradní sbory pro znalecké otázky při krajských soudech

Členové poradních sborů by měli vykonávat svou činnost i nadále podle rozsahu požadavků na ně kladených ze strany soudů. Z hlediska druhů nákladů by se mělo jednat o cestovní náhrady a náhrady za čas strávený při jednáních. V případě požadavků

na vypracování podkladů, studií, hodnocení apod. vyúčtování stráveného času hodinovou sazbou v relaci s výší znaleckých odměn.

Řešení situace v případě znaleckých posudků s rozdílnými závěry

Oproti současnému stavu by mělo dojít ke zkrácení doby vedení soudních sporů a úspoře nákladů za revizní znalecké posudky dříve podaných znaleckých posudků a revizních znaleckých posudků.

Vypracování znaleckých standardů a zkušebních standardů pro certifikaci a recertifikaci

Vypracování standardů by mělo proběhnout ještě před nabytím účinnosti tohoto zákona. Odbornou stránku by měl garantovat přípravný výbor jmenovaný ministrem spravedlnosti, který by měl do ustavení orgánů profesní komory vykonávat jejich působnost.

Tato činnost bude vyžadovat čas na zorganizování a vlastní tvorbu všech standardů. Z hlediska druhů nákladů se bude jednat především o cestovní náhrady, hotové výdaje, náhrady za strávený čas a čas strávený při tvorbě znaleckých standardů.

Po ustavení profesní komory budou náklady spojené s odbornými úpravami a změnami standardů v režii komory.

Právní stránku všech standardů by mělo garantovat ministerstvo. Po dokončení a schválení by všechny standardy měly být vydány prováděcím předpisem ministerstva.

Ustavení komory

Do ustavení orgánů profesní komory by měl vykonávat jejich působnost přípravný výbor jmenovaný ministrem. Do tří měsíců ode dne nabytí účinnosti nového zákona by měl přípravný výbor svolat ustavující sněm.

Náklady spojené s činností přípravného výboru (cestovní náhrady, náhrady za strávený čas, hotové výdaje, příprava dokumentů) a náklady na ustavující sněm by měly být hrazeny ze státního rozpočtu. Po ustavení profesní komory budou náklady spojené s její činností pokryty z členských příspěvků.

Vznik a fungování profesní znalecké komory ze zákona významně sníží objem nákladů, které jsou spojeny s organizací znalecké činnosti, a které by jinak byly hrazeny ze státního rozpočtu.

Znalečné

Jedinou významnou položku s nárokem na státní rozpočet bude představovat narovnání výše znaleckých odměn.

V roce 2014 byl počet znaleckých posudků zadaný orgány veřejné moci 78 568. Celkové náklady na znalecké posudky pouze za rezort ministerstva spravedlnosti v tomto roce činily 175 397 tis. Kč.

V dalším období (kromě jiného, řešením situací, kdy byly podány znalecké posudky s rozdílnými závěry, jedním jednáním), by počty znaleckých posudků zadaných orgány veřejné moci měly poklesnout. Rovněž nadužívání znaleckých posudků by narovnáním znaleckých odměn mělo být významným způsobem korigováno.

Vyčíslení nároků na státní rozpočet by mělo být provedeno až po odsouhlasení hodinových sazeb znaleckých odměn, se současným promítnutím poklesu počtu znaleckých posudků. Provedené nákladové, historické i srovnávací analýzy shodně potvrdily, že hodinová sazba znaleckých odměn by se měla pohybovat v rozmezí 1 000,- Kč až 1 500,- Kč.

Odměňování konzultantů podle trestního řádu

Pro nově navrženou právní úpravu přibírání konzultantů orgány činnými v trestním řízení podle § 157 odst. 3 trestního řádu je třeba počítat s finančními nároky na jejich odměny a úhradu hotových výdajů.

Podle informace ministerstva jsou ročně přibírání konzultanti cca v 290 případech, přičemž 140 z nich je přibíráno ze soukromé sféry.

Výše hodinové sazby odměny odborného konzultanta by se měla pohybovat cca v polovině výše hodinové sazby odměny znalce.

Další finanční hlediska návrhu zákona

Nová koncepce v oblasti znalecké činnosti odstraňuje zásahy provedené v 2. polovině 50. let, které byly v některých směrech převzaty zákonem z 60. let a trvají dodnes.

Narovnání znaleckých odměn a vyřešení problémů s opožděnými platbami zcela zásadním způsobem změni přístup znalců a znaleckých ústavů ke zpracování znaleckých posudků pro orgány veřejné moci. Promítne se to do zkrácení délky řízení, stejně jako řešení situace jedním jednáním v případech znaleckých posudků s rozdílnými závěry.

Ke zvýšení kvality znaleckých posudků zcela nepochybně povedou znalecké standardy, recertifikace, systém celoživotního vzdělávání organizovaný profesní komorou, ale také znalcem či znaleckým ústavem očekávání situace, že bude třeba vypracovaný znalecký posudek obhajovat i před jinými znalci v případech podání znaleckých posudků s rozdílnými závěry.

Zvýšení znaleckých odměn by mělo mít pozitivní daňové dopady v oblasti daně z příjmů a daně z přidané hodnoty.

Sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava může mít dopad na rodiny především v případech psychologických a pedagogicko-psychologických znaleckých posudků nebo znaleckých posudků souvisejících s rozvodovým řízením či svěřením dítě do péče.

V případech dělení majetku při rozvodech by vliv navrhované právní úpravy měl být pozitivní – měl by vést ke snaze dohodnout se. Možnost jedním jednáním řešit situaci, kdy byly podány znalecké posudky s rozdílnými závěry, povede k významnému zkrácení rozvodových řízení, za současné úspory nákladů.

Dopady na osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny budou stejné, jako na ostatní skupiny obyvatelstva.

Navrhovaná právní úprava nemá žádný dopad na životní prostředí.

8. Zhodnocení dopadu navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nemá žádný dopad ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů.

9. Zhodnocení korupčních rizik navrhovaného řešení (CIA)

Zhodnocení korupčních rizik provedené dle metodiky CIA:

1. Přiměřenost

Předložený návrh zákona je ve všech ohledech zcela přiměřený oblasti, kterou má upravovat. Jak je již uvedeno v předchozím textu, vychází ze zásady „každému, co jeho jest“. To se týká jak kompetencí, tak i výkonu dohledu.

2. Efektivita

Navrhovaná úprava nevyžaduje žádné zbytečné náklady na rozšiřování počtu úředníků. Ustavení profesní znalecké komory ze zákona představuje zcela zásadní přínos v oblasti organizování znalců, jejich celoživotního vzdělávání a provádění recertifikací znalců a znaleckých ústavů. Z hlediska efektivity je významná také odborná garance profesní komory při přípravě a změnách znaleckých a zkušebních standardů.

3. Odpovědnost

Předložený návrh zákona definuje odpovědnost pro všechny zúčastněné subjekty.

Ministerstvo odpovídá za legislativní úpravu v oblasti znalecké činnosti a za správu seznamu znalců a znaleckých ústavů. Za škody plynoucí z chyb uvedených v seznamu odpovídá stát.

V otázkách výkonu znalecké činnosti rozhodují příslušné krajské soudy, a to od jmenování znalců a znaleckých ústavů, až po jejich kontrolu a udělení sankcí za přestupky.

Certifikační komise osvědčují odbornou a jinou způsobilost žadatelů, jejich odpovídající materiální a personální zázemí a vypracování pravidel pracovních postupů zajišťujících řádný výkon znalecké činnosti, přičemž postupují podle zkušebních standardů.

Znalci a znalecké ústavy odpovídají za újmu způsobenou při výkonu znalecké činnosti. Znalci a znalecké ústavy musí mít po celou dobu výkonu znalecké činnosti pojištění profesní odpovědnosti ohledně možných závazků vůči příjemcům a případně třetím stranám, jež vznikají při výkonu znalecké činnosti. Sjednané pojištění musí být v rozsahu, aby výše pojistných částek byla úměrná možným škodám, které lze v rozumné míře předpokládat.

Profesní komora odpovídá za odbornou přípravu znaleckých standardů, certifikačních a recertifikačních předpisů, za organizování certifikací, provádění recertifikací, organizování systému celoživotního vzdělávání znalců, stanovení pravidel profesní etiky a chování znalců a jejich vymáhání.

4. Opravné prostředky a kontrolní mechanismy

Předložený návrh zákona zachovává možnost využití standardních opravných prostředků. Pouze ve dvou případech nemá případné odvolání odkladný účinek. Jedná se o usnesení o znalečném a o pozastavení výkonu znalecké činnosti.

Všechny zúčastněné subjekty podléhají obvyklým kontrolním mechanismům.

Standardní mechanismy správního řádu zůstanou zachovány. Na výkon dohledu a správy znalecké činnosti se vztahuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nemá žádné dopady na bezpečnost nebo obranu státu.

II. Zvláštní část

K § 1

V úvodním ustanovení jsou vymezeny oblasti, které zákon upravuje, tzn. podmínky zápisu do seznamu znalců a znaleckých ústavů, podmínky výkonu znalecké činnosti a vznik, postavení a působnost znalecké komory.

K § 2

V tomto ustanovení jsou definovány osoby, které mohou vykonávat znaleckou činnost. V případě znalců se jedná o fyzické osoby zapsané do seznamu znalců a znaleckých ústavů, které znaleckou činnost vykonávají jako osoby samostatně výdělečně činné nebo jsou v zaměstnanecké pozici.

V případě znaleckých ústavů se jedná o do seznamu zapsané právnické osoby, nebo o organizační složky právnických osob, které jsou specializované na výkon znalecké činnosti. Stejně podmínky jsou pro právnické osoby nebo organizační složky právnických osob veřejného nebo soukromého práva. Právnická osoba soukromého práva může být pouze obchodní korporace.

K § 3

K odst. 1

Pro výkon znalecké činnosti, jako regulované činnosti, je důležité její přesné vymezení. Znalecká činnost je definována jako zpracování a podání znaleckého posudku a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení. Znalci i znalecké ústavy budou moci vykonávat i jinou odbornou činnost, avšak takto činnost nemůže být prezentována jako znalecká činnost a nesmí být při ní používána znalecká pečeť. Pokud by činnost, která je v zákoně definována jako znalecká činnost, vykonávala jiná osoba, jednalo by se o přestupek podle tohoto zákona.

K odst. 2

Jsou stanoveny osoby oprávněné k výkonu znalecké činnosti, kterými jsou toliko znalci a znalecké ústavy.

K odst. 3

Je upraven způsob výkonu znalecké činnosti znalcem. Znalec může vykonávat znaleckou činnost samostatně jako osoba samostatně výdělečně činná nebo jako zaměstnanec. Znaleckou činnost může také vykonávat jako společník nebo člen znaleckého ústavu. Znalec může působit i ve více znaleckých ústavech.

Další z variant výkonu znalecké činnosti znalce je ve sdružení s jinými znalci stejného či jiného oboru jako společník společnosti podle občanského zákoníku. Toto sdružení může být označeno jako znalecká kancelář. Bližší úprava znaleckých kanceláří v zákoně není nutná, neboť odpovědnost znalce zůstává nezměněna. Z tohoto samého důvodu není třeba omezovat působení znalce ve více znaleckých ústavech. Pokud by znalec v rámci spolupráce s jedním znaleckým ústavem svou činnost řádně nevykonával, projeví se to přímo v jeho osobním

hodnocení, stejně jako například spáchání přestupku. Ve výsledku to pak ovlivní průběh jeho recertifikace.

K § 4

V otázkách výkonu znalecké činnosti rozhodují krajské soudy, v souladu s příslušností. Jiné orgány rozhodují pouze v těch případech, pokud tak stanoví tento nebo zvláštní zákon (např. orgány činné v trestním řízení).

K § 5

K odst. 1

Věcnou a funkční příslušnost k projednání všech záležitostí, které se týkají znalecké činnosti, tedy žadatelů o vznik znaleckého oprávnění, znalců i znaleckých ústavů, mají v prvním stupni krajské soudy. V případě odvolání jako druhostupňový orgán rozhoduje ministerstvo.

Z hlediska procesního se na řízení, která se týkají znalecké činnosti, použije správní řád, neboť se jedná o výkon v oblasti veřejné správy a krajské soudy spadají podle § 1 odst. 1 správního řádu do kategorie jiných orgánů.

K odst. 2

Místní příslušnost jednotlivých krajských soudů je dána bydlištěm fyzické osoby, sídlem právnické osoby nebo doručovací adresou cizince na území České republiky.

K § 6

K odst. 1

Znalecké oprávnění vzniká až zápisem do seznamu znalců a znaleckých ústavů. Ve vztahu ke znaleckému oprávnění má tento zápis konstitutivní účinky. Znalec ani znalecký ústav nemohou vykonávat znaleckou činnost dříve, než je příslušný krajský soud zapíše do seznamu.

K odst. 2

Podmínkou zápisu do seznamu je písemná žádost adresovaná místně příslušnému krajskému soudu a splnění všech zákonných podmínek. Podáním žádosti žadatel vyjadřuje svůj souhlas s výkonem znalecké činnosti. Po splnění všech zákonných podmínek příslušný krajský soud zapíše znalce nebo znalecký ústav do seznamu, aniž o tom vyhotovuje rozhodnutí. Žadatel obdrží osvědčení o zápisu do seznamu. Pouze v případě, že žadatel podmínky nesplní, vyhotovuje se rozhodnutí o zamítnutí jeho žádosti.

K odst. 3

Zůstává zachována praxe podání žádosti na formuláři zveřejněném ministerstvem na jeho internetových stránkách. Do formuláře žadatel mj. uvede obor a odvětví, případně specializaci, ve které chce vykonávat znaleckou činnost, přičemž označení oboru a odvětví vybere ze seznamu, který zveřejní ministerstvo vyhláškou.

K odst. 5

Pokud příslušný krajský soud žadateli o zápis do seznamu vyhoví, nevydává rozhodnutí, nýbrž znalece nebo znalecký ústav rovnou zapíše do seznamu. Tento zápis má konstitutivní účinky. Termín provedení zápisu do seznamu po splnění všech podmínek je 10 dnů. V případě, že příslušný krajský soud žadateli nevyhoví, vydá o tom rozhodnutí.

Po svém zápisu do seznamu obdrží znalci a znalecké ústavy osvědčení, aby měli k dispozici písemný doklad.

K § 7

K odst. 1

Obsahem tohoto ustanovení jsou podmínky, které musí splnit žadatel o zápis do seznamu jako znalec. Znalcem se může stát pouze fyzická osoba. Základními požadavky, které se ověřují vstupní zkouškou, jsou odborná způsobilost, znalost nejdůležitějších procesních a znaleckých předpisů, schopnost zpracovat kompaktní a srozumitelný posudek, rétorické schopnosti a schopnost ve srozumitelné formě reagovat na otázky, týkající se oboru a odvětví. Dalšími podmínkami jsou potřebné materiálně technické zázemí a přístrojové vybavení. Nároky kladené na splnění požadavků pro jednotlivé obory a odvětví jsou obsahem standardů pro certifikaci, které vydá ministerstvo prováděcím předpisem.

Žadatel nesmí být v úpadku. Dalšími obecnými podmínkami jsou podmínky bezúhonnosti a svéprávnosti. Bezúhonností je míněno, že tato osoba nebyla odsouzena pro trestný čin v souvislosti se znaleckou činností, pokud se však na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Dále se nesmí jednat o osobu, která byla v posledních třech letech potrestána sankcí vyškrtnutí ze seznamu.

Pokud žadatelem o zápis do seznamu znalců bude cizinec, je podmínkou kontaktní adresa na území České republiky, na které bude k zastížení a bude přebírat poštu, která se týká výkonu znalecké činnosti. Kontaktní adresa cizince na území České republiky bude pro něj také rozhodnou adresou pro výpočet náhrad souvisejících s výkonem znalecké činnosti.

Cizinec, který požádá o zápis do seznamu, bude muset také prokázat znalost českého jazyka v rozsahu nutném pro výkon znalecké činnosti.

Po splnění všech uvedených podmínek musí žadatel bez výhrady do rukou předsedy krajského soudu nebo jím pověřené osoby složit znalecký slib. Tím jsou splněny podmínky pro zápis znalce do seznamu.

K odst. 2

Znalost českého jazyka se prokazuje vykonáním jazykové zkoušky. Podrobnosti o formě a způsobu vykonání jazykové zkoušky upraví ministerstvo prováděcím předpisem. Zavedení jazykové zkoušky je v souladu s unijním právem. Jedná se o tzv. kompenzační opatření podle § 10 zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů.

K § 8

Obsahem tohoto ustanovení je soubor podmínek, které musí splnit právnická osoba nebo organizační složka právnické osoby, aby mohla být zapsána do seznamu jako znalecký ústav.

Osvědčení splnění podmínek výkonu znalecké činnosti pomocí alespoň jednoho znalce oprávněného k výkonu znalecké činnosti ve stejném oboru a odvětví a případně specializaci, pro které si žadatel podal žádost, vypracování pravidel pracovních postupů zajišťujících řádný výkon znalecké činnosti a odpovídajícího materiálně technického zázemí, přístrojového vybavení a personálního zázemí, bude prokázáno certifikátem, který vydá certifikační komise.

Rozsah znaleckého oprávnění znaleckého ústavu se bude odvíjet od oborů, odvětví a případně specializací znalců, jejichž prostřednictvím bude vykonávat znaleckou činnost.

Znalec může být ve znaleckém ústavu v pozici společníka, člena nebo může být v pracovněprávním nebo obdobném vztahu.

Žadatel musí splňovat podmínku bezúhonnosti podrobně upravenou v § 12 zákona. Současně se nesmí jednat o osobu, která byla v posledních 3 letech potrestána sankcí vyškrtnutí ze seznamu. Tato podmínka se vztahuje i na právního předchůdce žadatele.

Podmínka bezúhonnosti platí i pro fyzické osoby, které jsou statutárním orgánem, členem statutárního orgánu nebo vykonávají činnost statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu žadatele.

Žadatel nesmí být v úpadku.

Stejně jako u fyzických osob je u cizozemských právnických osob nebo jejich organizačních složek podmínka kontaktní adresy na území České republiky.

K § 9

K odst. 1

Toto ustanovení upravuje, za jakých podmínek lze zapsat do seznamu osobu z jiného státu Evropské unie nebo jiného smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace, která má oprávnění obdobné znaleckému oprávnění podle tohoto zákona. Je požadováno složení rozdílové a jazykové zkoušky. Za právnickou osobu nebo organizační složku právnické osoby zkoušky skládá jednatel nebo jiná pověřená osoba. Podrobnosti jazykové zkoušky jsou obsahem prováděcího předpisu vydaného ministerstvem. Rozdílové zkoušky jsou upraveny ve standardech pro certifikaci, vydané pro jednotlivé obory a odvětví formou prováděcího předpisu ministerstvem.

Pro výkon znalecké činnosti se budou na tyto osoby vztahovat stejné podmínky jako na znalce nebo znalecké ústavy.

K odst. 2

Podmínkou pro zápis do seznamu fyzické osoby je složení znaleckého slibu bez výhrad do rukou předsedy příslušného krajského soudu nebo jím pověřené osoby.

K § 10

K odst. 1

Toto ustanovení řeší situaci, kdy k podání znaleckého posudku není pro daný obor a odvětví, popřípadě specializaci, nikdo zapsán v seznamu, nikdo nemůže podat znalecký posudek nebo by podání znaleckého posudku bylo spojeno s nepřiměřenými náklady nebo obtížemi. V takových případech může orgán veřejné moci ustanovit pro podání znaleckého posudku i jinou osobu než znalce nebo znalecký ústav. Předpokladem je, že tato osoba má potřebné předpoklady pro podání znaleckého posudku a vyslovila se svým ustanovením souhlas.

K odst. 2

Osoba ustanovená podle odstavce 1 musí před podáním znaleckého posudku složit znalecký slib do rukou orgánu veřejné moci, který ji ustanovil. O složení znaleckého slibu musí tento orgán veřejné moci učinit zápis.

K odst. 3

Pokud odbornost osoby ustanovené podle odstavce 1 není v seznamu oborů a odvětví vydaného ministerstvem, orgán veřejné moci sdělí ministerstvu obor a odvětví, a současně i věcné vymezení daného oboru nebo odvětví. Ministerstvo tyto informace zohlední při novelizaci prováděcího předpisu.

K odst. 4

Pro účely jednorázového podání znaleckého posudku se na fyzickou osobu hledí, jako by byla znalcem, na právnickou osobu nebo organizační složku právnické osoby, jako by byla znaleckým ústavem. Toto se týká i odměňování. Na tuto osobu se nevztahuje povinnost pojištění.

K § 11

K odst. 1

Osvědčení splnění zákonných podmínek pro zápis do seznamu jako znalce podle § 7 a znaleckého ústavu podle § 8 bude v bodech bezúhonnosti, svéprávnosti, že žadatel není v úpadku, že nebyl v posledních 3 letech potrestán sankcí vyškrtnutí ze seznamu, a že prokázal znalosti českého jazyka v rozsahu nutném k výkonu znalecké činnosti, je-li tato osoba cizincem, provádět přímo příslušný krajský soud.

K odst. 2 a 3

Splnění ostatních podmínek bude osvědčeno certifikátem vydaným certifikační komisí. Podmínky odborné způsobilosti, znalosti nejdůležitějších procesních a znaleckých předpisů, schopnosti zpracovat kompaktní a srozumitelný posudek, rétorických schopností, schopnosti ve srozumitelné formě reagovat na otázky, týkající se oboru, odvětví a specializace, budou osvědčeny formou vstupní zkoušky. Podmínky pro vydání certifikátu formou standardů pro certifikaci vydá ministerstvo prováděcím předpisem.

K § 12

K odst. 1

Za bezúhonnou podle tohoto zákona nelze považovat fyzickou nebo právnickou osobu, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem znalecké nebo podnikatelské činnosti (pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena), přičemž se nerozlišuje, zda se jednalo o nedbalostní nebo úmyslný trestný čin.

K odst. 2

Bezúhonnost se dokládá výpisem z evidence Rejstříku trestů, který si vyžádá příslušný krajský soud.

K odst. 3

Toto ustanovení upravuje další možnosti doložení bezúhonnosti.

První možností je, že fyzická osoba, která se v posledních 3 letech zdržovala nepřetržitě po dobu delší než 3 měsíce v cizím státě, může svou bezúhonnost doložit výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem vydaným příslušným soudním nebo správním úřadem státu nebo výpisem z evidence Rejstříku trestů, v jehož příloze jsou tyto informace obsaženy, přičemž postačuje prostý překlad do jazyka českého. V případě pochybností může být vyžádáno předložení úředně ověřeného překladu. Tento zjednodušený postup prokázání bezúhonnosti občanů členských států Evropské unie nebo osob, které mají nebo měly na území Evropské unie bydliště, umožňuje rámcové rozhodnutí Rady 2009/315/SVV ze dne 26. února 2009 o organizaci a obsahu výměny informací z rejstříku trestů mezi členskými státy a rozhodnutí Rady 2009/316/SVV ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského informačního systému rejstříků trestů (ECRIS) podle článku 11 rámcového rozhodnutí 2009/315/SVV.

Další z možností je pro fyzickou osobu, která není občanem České republiky, doložení výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem vydaným příslušným soudním nebo správním úřadem státu, jehož je tato osoba občanem, nebo výpisem z evidence Rejstříku trestů, v jehož příloze jsou tyto informace obsaženy, a to s prostým překladem do jazyka českého. V případě pochybností může být vyžádáno předložení úředně ověřeného překladu.

Právnická osoba, která v posledních 3 letech alespoň po dobu 3 měsíců nepřetržitě vykonávala činnost nebo měla sídlo mimo území České republiky, může doložit svou bezúhonnost výpisem z evidence trestů nebo rovnocenným dokladem vydaným příslušným soudním nebo správním úřadem tohoto státu, a to s prostým překladem do jazyka českého, v pochybnostech úředně ověřeným překladem.

K odst. 4

Pokud nevydává stát podle předchozího odstavce výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad, může žadatel předložit čestné prohlášení o bezúhonnosti učiněné před notářem nebo orgánem tohoto státu.

K odst. 5

Pokud žadatel prokazuje svou bezúhonnost podle odstavce 3 nebo 4, musí tyto doklady přiložit k žádosti o zápis do seznamu. Doklady nesmí být starší než 3 měsíce ke dni podání žádosti o zápis do seznamu. Pokud by v době mezi vydáním dokladu o bezúhonnosti a podáním žádosti o zápis do seznamu došlo ke změně, na základě které by žadatel podmínku bezúhonnosti nesplňoval, pak v případě jeho zapsání do seznamu lze postupovat podle § 33 odst. 1 a žadatele ze seznamu vyškrtnout.

K odst. 6

Příslušný krajský soud má možnost si od žadatele vyžádat doložení rozhodnutí o odsouzení. Jedná se o případy, kdy soud zjistí, že žadatel již byl odsouzen a bude proto potřeba dále prošetřit, za jaký trestný čin.

K odst. 7

U žadatele, který je právnickou osobou nebo organizační složkou právnické osoby, musí podmínku bezúhonnosti splňovat také fyzická osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu žadatele anebo vykonává činnost statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu žadatele.

K § 13

K odst. 1

S žádostí o zápis do seznamu žadatel příslušnému krajskému soudu předloží certifikát osvědčující splnění podmínek uvedených v § 7 odst. 1 písm. a) až f) v případě žadatele o zápis do seznamu jako znalec, nebo podmínek uvedených v § 8 písm. a) až c) v případě žadatele o zápis do seznamu jako znalecký ústav. Certifikát vydá certifikační komise.

K odst. 2

Podmínky vydání certifikátu pro jednotlivé obory a odvětví jsou obsahem standardů pro certifikaci, které stanoví ministerstvo vyhláškou.

K odst. 3

Předsedy certifikačních komisí jmenují příslušní předsedové krajských soudů z řad soudců ve výkonu funkce, nebo soudců, jejichž funkce zanikla odchodem do důchodu. Zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, je omezena možnost soudců zastávat jinou placenou funkci nebo vykonávat jinou výdělečnou činnost. Mezi výjimky patří pedagogická činnost (§ 85). Svými znalostmi a zkušenostmi soudci mohou přispívat při odborné přípravě a k odbornému vzdělávání (§ 83 odst. 1 a 2). Funkce soudců jako předsedů certifikačních komisí by tedy měla odpovídat zákonu o soudech a soudcích. Nadto výběr znalců byl vždy v kompetenci krajských soudů a jmenování znalců (resp. zápis do seznamu) byl vždy především pro potřeby soudů. Tímto postupem si krajské soudy zachovávají plnou kontrolu nad prověřováním žadatelů o zápis do seznamu znalců, a to v situaci, kdy žadatel po splnění podmínek má nárok na zápis do seznamu.

K odst. 4

Členům certifikačních komisí je stanovena povinnost vykonávat svou funkci nestranně. Podmínka je to možná nadbytečná, neboť u funkce soudce i znalce se nestrannost předpokládá.

K odst. 5

Certifikační komise rozhoduje většinou hlasů; při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy. I v případě certifikačních komisí je tedy rozhodující názor zástupce příslušného krajského soudu.

K odst. 6

Vzhledem k tomu, že na činnost (všech) členů certifikačních komisí jsou kladeny vysoké nároky, nemělo by se jednat pouze o funkci čestnou. Proto mají členové nárok na odměnu a cestovní náhrady, přičemž výši a způsob určení odměn a cestovních náhrad členů certifikačních komisí stanoví ministerstvo vyhláškou.

K odst. 7

Pokud je člen certifikační komise plátcem daně z přidané hodnoty, pak se jeho odměna i cestovní náhrady zvyšují o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je povinen odvést.

K § 14

K odst. 1

Správce seznamu, do něhož budou zapisováni znalci a znalecké ústavy, bude ministerstvo. Ve vedení seznamu bude spolupracovat s jednotlivými krajskými soudy, které jakožto správní orgány budou mít editační přístup do tohoto seznamu. Seznam bude složen z veřejné a neveřejné části. Údaje označené tímto zákonem jako veřejné (odstavec 4 a 5) budou uveřejňovány způsobem umožňujícím dálkový přístup.

K odst. 2

Do neveřejné části seznamu má přístup ministerstvo a jednotlivé krajské soudy, a to především z důvodu výkonu funkce správního orgánu. Na základě odůvodněné žádosti může ministerstvo udělit přístup do neveřejné části také jinému orgánu veřejné moci. Mělo by se jednat o soudy, které budou ustanovovat znalce nebo znalecké ústavy v jednotlivých řízeních nebo o orgány činné v trestním řízení.

K odst. 3

Znalci i znalecké ústavy jsou oprávněny nahlížet do seznamu na všechny údaje, které se týkají jejich osoby, včetně části neveřejné.

K odst. 4

Do veřejné části seznamu se z identifikačních údajů zapisují jméno nebo název, sídlo nebo kontaktní adresa, identifikační číslo osoby, daňové identifikační číslo. Z kontaktních údajů

pak telefonní kontakt a adresa datové schránky. Z údajů týkajících se přímo znalecké činnosti pak obor a odvětví, případně specializace, u znaleckých ústavů jména znalců, prostřednictvím kterých vykonává znaleckou činnost, dále informaci o tom, že znalec vykonává znaleckou činnost v rámci znaleckého ústavu, údaj o zápisu do seznamu podle zákona č. 36/1967 Sb., byl-li znalec nebo znalecký ústav zapsán podle tohoto zákona, a den zápisu do seznamu. Pokud dojde k pozastavení znalecké činnosti, pak i informace, které se týkají pozastavení znalecké činnosti, včetně doby pozastavení.

K odst. 5

Znalec a znalecký ústav mohou požádat, aby údaje o nich vedené ve veřejné části seznamu byly doplněny o adresu elektronické pošty a internetovou stránku týkající se jejich znalecké činnosti.

K odst. 6

Jako neveřejné jsou zapisovány údaje, které využívá správní orgán pro svou činnost. Jedná se o informace o udělených sankcích za přestupky, údaj o důvodu, datu zániku nebo odejmutí znaleckého oprávnění a jiné skutečnosti potřebné pro výkon dohledu příslušným krajským soudem. Tyto zápisy pak mohou být zohledněny při recertifikaci znalce nebo znaleckého ústavu.

K odst. 7

Zůstává zachována dosavadní úprava, kdy znalci, který ještě nemá přiděleno identifikační číslo osoby, přidělí mu jej příslušný krajský soud, přičemž o poskytnutí identifikačního čísla osoby požádá prostřednictvím ministerstva.

K odst. 8 a 9

Znalec a znalecký ústav jsou povinni oznámit příslušnému krajskému soudu změnu svých údajů, které jsou zapisovány do seznamu, a to do 10 dnů ode dne, kdy ke změně došlo. K tomu přiloží doklad osvědčující danou změnu, kromě změn zapsaných v základních registrech, veřejném rejstříku nebo informačním systému evidence obyvatel, resp. informačním systému cizinců. Změny musí příslušný krajský soud zapsat bez zbytečného odkladu.

K odst. 10

Chyby v údajích uvedených v tomto seznamu musí být odstraněny na žádost nebo z moci úřední příslušným krajským soudem. Žádost o odstranění chyby může podat každý, kdo je nebo může být ovlivněn chybou ve vedených údajích.

K odst. 11

Za škody plynoucí z chyb uvedených v seznamu odpovídá stát. Ručení je vyloučeno, pokud byly škody zapříčiněny nepředvídatelnou událostí.

K § 15

K odst. 1

Po zápisu do seznamu vydá příslušný krajský soud znalci průkaz znalce. Po ukončení znalecké činnosti je znalec povinen znalecký průkaz vrátit příslušnému krajskému soudu.

K odst. 2

Po zápisu do seznamu vydá příslušný krajský soud znalci a znaleckému ústavu potvrzení opravňující k objednávce a převzetí pečeti, kterou využívá k výkonu znalecké činnosti. Znalecká pečeť obsahuje státní znak, jméno znalce nebo název znaleckého ústavu, obor a odvětví.

K odst. 3

Znaleckou pečeť jsou oprávněni užívat pouze znalci a znalecké ústavy. Po ukončení znalecké činnosti musí být znalecká pečeť vrácena příslušnému krajskému soudu. Znaleckou pečeti mohou být označeny pouze znalecké posudky. Neoprávněné označení znaleckou pečeti jiné listiny, než znaleckého posudku, je přestupkem.

K § 16

Postup ustanovení znalce dává orgánům veřejné moci možnost vybrat si pro zpracování znaleckého posudku znalce nebo znalecký ústav podle svého uvážení, tzn., že už nejsou preferovány znalecké ústavy, jak tomu bylo v minulosti. Ve svém výběru není orgán veřejné moci ani vázán na znalce a znalecké ústavy místně příslušné. Orgán veřejné moci musí se znalcem nebo zástupcem znaleckého ústavu předem projednat jak zadání znaleckého posudku, tak i lhůtu pro jeho zpracování. Předejde se tak případným následným nedorozuměním ohledně předmětu a rozsahu posouzení, a také časové náročnosti zpracování. Je třeba zohlednit, že v průběhu zpracování znaleckého posudku může dojít ke komplikacím, které znemožní podání znaleckého posudku ve stanoveném termínu. Proto má možnost orgán veřejné moci na základě žádosti znalce nebo znaleckého ústavu lhůtu pro zpracování znaleckého posudku s ohledem na konkrétní situaci prodloužit, a to i opakovaně. Zákon nemůže pojmut všechny situace, které mohou nastat, proto je třeba posouzení nechat plně na zadavateli.

Na žádost orgánu veřejné moci má znalec i znalecký ústav za povinnost provést předběžný odhad předpokládané výše znaleckého, které si provedení úkonu vyžádá.

K § 17

Pokud to vyžaduje povaha věci, je znalec a znalecký ústav oprávněn si přibrat konzultanta k posouzení dílčích otázek. Podmínkou je souhlas zadavatele s přibráním konzultanta. O konkrétní osobě však orgán veřejné moci nerozhoduje. Přibrání konzultanta znalec uvede ve znaleckém deníku, společně s důvody, které k tomu vedly, a také označí, která část znaleckého posudku byla konzultována. Náklady na konzultanta znalec a znalecký ústav vyúčtuje jako hotové výdaje. Konzultant má nárok na cestovní náhrady a odměnu.

K § 18

K odst. 1

Znalecký posudek lze podat v listinné, elektronické podobě nebo ústně do protokolu. Standardním a primárním způsobem je vyhotovení znaleckého posudku v listinné podobě. Dosud lze sice podat znalecký posudek v elektronické podobě, avšak současně musí být podán i v podobě listinné. Nově je umožněno, za podmínky souhlasu zadavatele, podat posudek pouze v elektronické podobě.

K odst. 2

Je-li znalecký posudek podáván v listinné podobě, musí být každé jeho vyhotovení vlastnoručně podepsané, opatřené znaleckou doložkou a otiskem znalecké pečeti znalce nebo znaleckého ústavu. Pokud je znalecký posudek podáván v elektronické podobě, musí být každé jeho vyhotovení podepsáno kvalifikovaným elektronickým podpisem s připojeným kvalifikovaným certifikátem a opatřeno časovým razítkem. Kvalifikovaný elektronický podpis obsahuje jméno znalce a označení znalec, nebo název znaleckého ústavu a označení znalecký ústav. Kvalifikovaný certifikát, na kterém je založeno kvalifikované elektronické časové razítko, musí mít platnost nejméně 5 let ode dne vyhotovení znaleckého posudku.

K odst. 3

Ministerstvo je zmocněno k vydání prováděcího předpisu, který blíže upraví způsob podání znaleckého posudku.

K § 19

K odst. 1

Dosud v zákonné úpravě chybělo vymezení revizního znaleckého posudku. Účelem revizního znaleckého posudku je potvrzení, vyvrácení, doplnění nebo upřesnění jednotlivých závěrů jiného znaleckého posudku.

K odst. 2

Ministerstvo je zmocněno k vydání prováděcího předpisu, který může stanovit požadavky na zpracovatele revizního znaleckého posudku v některých oborech. Aktuální i akutní záležitostí je to v oblasti zdravotnictví, kdy požadavkem České lékařské komory je, aby v případě lékařských oborů znalci posuzující činnost jiných lékařů nebo zdravotníků měli osvědčení k výkonu funkce vedoucího lékaře a primáře, a dále, aby pouze lékař téže odbornosti mohl hodnotit postup lékaře konkrétní odbornosti.

K § 20

K odst. 1

Rozhodně není výjimkou situace, kdy orgán veřejné moci v konkrétní věci obdrží větší množství znaleckých posudků s rozdílnými závěry, z nichž druhá polovina jsou revizní posudky předchozích posudků či revizních posudků. S přibývajícemi znaleckými posudky se

soudní spory protahují o další léta a k ničemu to nevede. Zvláště se to týká soudních sporů souvisejících s dělením majetku (např. rozvody) nebo vytěsnění menšinových akcionářů.

Dosud se traduje mylný a škodlivý názor, že jeden zpracovatel má pravdu, zbývající se mýlí. Nešťastným řešením je, že v případě posudků, které zpracovali jednotliví znalci, rozhodne názor znaleckého ústavu. Rozdílné závěry posudků znaleckých ústavů by pak měl „přebít“ znalecký posudek vědeckého ústavu, vysoké školy či instituce na základě „vědeckého posouzení“. V kolika případech se skutečně jedná o potřebu vědeckého posouzení?

Pokud vymezíme pravdu jako shodu obrazu či popisu se skutečností, pak je zřejmé, že žádná objektivní pravda neexistuje, nýbrž jen pravda subjektivní. Je to vždy subjekt, který vytváří popis či obraz skutečnosti, a jen subjekt, který posuzuje, zda či nakolik je popis či obraz shodný se skutečností.

Z tohoto úhlu pohledu je třeba také přistupovat ke znaleckým posudkům i jejich hodnocení.

Pro řešení situace, kdy se vyskytnou znalecké posudky s rozdílnými závěry, se v zahraničí osvědčil postup označovaný za „hot tubbing“. Jedná se o právní slang vyjadřující prezentaci ústních svědectví znalců u soudu současně, místo obvyklejšího postupu předvolávání znalců postupně. Přínosem tohoto postupu je, že proces je rychlejší a více zacílený, znalci jednají více nestranně, jejich posudky jsou kvalitnější, soudci mají možnost se lépe zorientovat v odborných záležitostech, postup přináší významné úspory, a to jak času na straně soudu, tak i finančních nákladů.

Pokud nastane situace, kdy jsou podány znalecké posudky s rozdílnými závěry, pak jsou zpracovatelé znaleckých posudků vyzváni k vzájemnému poskytnutí svých znaleckých posudků. Následuje schůzka zpracovatelů znaleckých posudků, a to bez účasti stran sporu či jejich právních zástupců. Výsledkem schůzky je společné prohlášení, v němž jsou popsány oblasti, na kterých se zpracovatelé znaleckých posudků dohodli, a dále, v očíslovaném pořadí jsou uvedeny jednotlivé body neshody s podrobným zdůvodněním. Nejdůležitějšími jsou důvody, proč v některých otázkách nedošlo ke shodě.

K odst. 2 a 3

Orgán veřejné moci předvolá zpracovatele znaleckých posudků ke společnému jednání, na němž je vedena diskuse o bodech neshody. Každý zpracovatel znaleckého posudku je povinen vysvětlit a obhájit svůj pohled na věc. Znalci jsou také vyzváni k vzájemnému pokládání otázek.

K odst. 4

Až soud dospěje k závěru, že všechny aspekty sporných bodů byly řádně prodiskutovány, požádá znalce o potvrzení, že jejich posudky a podaná vysvětlení jsou úplná.

K § 21

K odst. 1

Výrazem znalečné je označována souhrnná částka odměny, náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času. Odměna představuje příjem za odvedenou práci, do něhož jsou zahrnuty také režijní náklady. Mezi hotové výdaje patří např. cestovné, náklady

na konzultanta atp. Po mnoha letech je znalcům a znaleckým ústavům opět přiznán nárok na náhradu za ztrátu času.

K odst. 2

Pokud je znalec nebo znalecký ústav povinen podle zákona o dani z přidané hodnoty odvést daň z přidané hodnoty, znalečné se zvyšuje o tuto částku.

K odst. 3

Je-li znalec nebo znalecký ústav cizincem, pro účely náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času se považuje za sídlo znalce nebo znaleckého ústavu jeho kontaktní adresa na území České republiky.

K odst. 4

Znalec i znalecký ústav mají na požádání nárok na poskytnutí zálohy na znalečné v přiměřené výši. Záloha může být poskytnuta i opakovaně. Znalecký posudek může být průběžně zpracováván i po dobu několika měsíců. Znalec nemusí mít příjmy z jiné činnosti a své náklady musí hradit pravidelně, zpravidla měsíčně. Proto je možnost žádat i opakovaně o poskytnutí zálohy na znalečné důvodná.

K odst. 5

Pokud je zadavatelem znaleckého posudku orgán veřejné moci, odměna se určí podle příslušných ustanovení prováděcí vyhlášky. V případě ostatních zadavatelů se výše odměny řídí dohodou se zadavatelem. Pokud není odměna takto sjednána, její výše se určí podle příslušných ustanovení prováděcí vyhlášky.

K odst. 6

Výši a způsob určení znalečného stanoví ministerstvo vyhláškou.

K odst. 7

Pokud byl znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, je znalec nebo znalecký ústav povinen vyúčtovat znalečné zároveň s podáním znaleckého posudku. Vyúčtovat skutečně znamená provést vyúčtování, a nikoliv vystavit fakturu. Odkaz pod čarou odkazuje na příslušná ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty - pokud je sjednán způsob stanovení úplaty a k uvedenému dni není známa její výše, zdanitelné plnění se považuje za uskutečněné ke dni přijetí úplaty. O výši znalečného rozhodne orgán veřejné moci, který rozhodl o ustanovení znalce nebo znaleckého ústavu, a to bez zbytečného odkladu.

Odvolání proti usnesení o znalečném nemá odkladný účinek. Dosud mělo podané odvolání odkladný účinek a toto ustanovení bylo hojně zneužíváno stranami sporů, pro které nevyzněl závěr znaleckého posudku podle jejich očekávání. Zcela účelově a nedůvodně se odvolávali, aby se oddálením výplaty znalečného pomstili jak znalci, tak i protistraně, neboť k odvolacímu soudu se zasílá celý spis, a spor se do vyřízení odvolání o několik měsíců prodlouží. V případě zpracování dodatku k původnímu znaleckému posudku se pak dalším účelovým odvoláním proti usnesení o znalečném celý postup znovu zopakoval. Nejčastěji v případech dělení majetku při rozvodech, zrušení spoluvlastnictví nemovitosti nebo při vytěsnění menšinových akcionářů.

Znalečné orgán veřejné moci uhradí do 30 dnů od podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo účasti na jednání. Znalec nebo znalecký ústav, který je plátcem daně z přidané hodnoty je pak povinen do 15 dnů od obdržení peněz na účet vystavit daňový doklad.

K § 22

K odst. 1

Znalec je povinen vykonávat znaleckou činnost osobně, přičemž tato povinnost nevylučuje možnost přibrání konzultanta ani spolupráci dalších osob. Za znalecký posudek však nese plnou odpovědnost.

K odst. 2

Znalec a znalecký ústav jsou povinni vykonávat znaleckou činnost řádně, a to zejména s náležitou odbornou péčí, nezávisle, nestranně, hospodárně a ve sjednané lhůtě, a v oboru a odvětví, pro které byli jmenováni. S povinností hospodárnosti musí korespondovat také požadavky na kvalitu uvedené ve znaleckých standardech.

K odst. 3

Na žádost orgánu veřejné moci jsou znalec a znalecký ústav povinni znalecký posudek osobně stvrdit, doplnit nebo obsah blíže vysvětlit. Při zpracování znaleckého posudku pro orgán veřejné moci musí znalec i znalecký ústav počítat s tím, že mohou být i opakovaně předvoláni na jednání soudu, kde budou podávat vysvětlení a odpovídat na otázky vztahující se k podanému znaleckému posudku. Mohou být požádáni také o zodpovězení dalších otázek formou dodatku ke znaleckému posudku. V případě ocenění a dlouho vedeném soudním sporu mohou být také po několika letech požádáni o provedení aktualizace ocenění formou dodatku k dříve vyhotovenému znaleckému posudku.

K § 23

K odst. 1

Znalec i znalecký ústav jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Tato povinnost trvá i po jejím skončení. Zachování mlčenlivosti je pro znalce i znalecký ústav povinností zcela zásadní, neboť při výkonu znalecké činnosti se setkají s mnohými osobními, důvěrnými a citlivými údaji týkajícími se jednotlivých osob. Příkladem mohou být informace z rozvodových řízení o majetkových a osobních poměrech konkrétních osob, nebo informace z přípravných řízení při prověřování podezření ze spáchání trestných činů.

Povinnosti zachovávat mlčenlivost může zprostit jen zadavatel.

K odst. 2

Povinnost mlčenlivosti se vztahuje jak na případné konzultanty, tak i všechny osoby, které se podílely na zpracování znaleckého posudku. Znalec i znalecký ústav mají za povinnost tyto osoby o tom písemně poučit. Mlčenlivosti je může zprostit jen zadavatel.

K odst. 3

Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na použití informací o skutečnostech přiměřeným způsobem a v anonymizované podobě pro vědecké nebo vzdělávací účely. Příklady mohou být použití v anonymizované podobě v rámci celoživotního vzdělávání znalců nebo při výuce.

Povinnost mlčenlivosti neplatí vůči orgánu veřejné moci, před kterým probíhá řízení, v němž má být znalecký posudek využit jako důkaz; povinnost mlčenlivosti neplatí ani vůči orgánu vykonávajícímu dohled nad znaleckou činností.

K odst. 4

Povinnost mlčenlivost se dále nevztahuje na řízení proti osobě, která vykonala znalecký úkon, nebo zadavateli v souvislosti s touto činností, ani na spory mezi nimi.

K odst. 5

Povinností mlčenlivosti nejsou dotčeny povinnosti znalce a znaleckého ústavu jako daňových subjektů stanovené zvláštními předpisy o správě daní a poplatků; i v tomto případě jsou však znalec a znalecký ústav povinni zachovávat mlčenlivost o přesném obsahu znaleckého úkonu, který provedli nebo provádí. Znalec a znalecký ústav mohou správci daně pouze sdělit, kdo je zadavatelem a v jakém oboru a odvětví byl znalecký posudek zpracován.

K § 24

K odst. 1

Obsahem tohoto ustanovení je výčet případů, kdy jsou znalec a znalecký ústav oprávněni odmítnout podat znalecký posudek. Oprávnění, ale i povinnost odmítnout podat znalecký posudek je v situaci, kdy bylo rozhodnuto o pozastavení znaleckého oprávnění. Znalec a znalecký ústav jsou dále oprávněni odmítnout podat znalecký posudek v případech, kdy nemají znalecké oprávnění v oboru, odvětví, případně specializaci, ve kterém je potřebné podat znalecký posudek, nebo počet dosud zadaných nezpracovaných znaleckých posudků jim neumožňuje podat další znalecký posudek řádně a včas, nebo jsou jiné podstatné důvody, zejména je-li podání znaleckého posudku v dané věci nad rámec jejich možností.

K odst. 2

Pokud je zadavatelem orgán veřejné moci, nesmí znalec a znalecký ústav odmítnout vykonat znalecký úkon z jiného důvodu než důvodu podle odstavce 1. Znalec je dále oprávněn odmítnout vykonat znalecký úkon v případě, že mu závažné zdravotní okolnosti, závažná rodinná situace nebo mimořádné a neočekávané pracovní povinnosti neumožňují vykonat úkon řádně a včas, nebo tak stanoví jiný zákon. Tato poslední možnost se týká např. trestního řádu, kdy znalec a znalecký ústav jsou oprávněni odmítnout podat znalecký posudek v případech, kdy by mohli sebe nebo své blízké vystavit nebezpečí trestního stíhání.

K § 25

K odst. 1

Znalec a znalecký ústav nesmí podat znalecký posudek, jestliže v dané věci lze mít důvodnou pochybnost o jejich nepodjatosti pro jejich poměr k věci, zadavateli, orgánu veřejné moci, který znalecký posudek zadal nebo provádí řízení, účastníkovi řízení nebo jeho zástupci nebo osobě, které se znalecký posudek týká. Toto ustanovení koresponduje s povinnostmi znalce a znaleckého ústavu jednat nezávisle a nestranně.

K odst. 2

Jakmile se znalec nebo znalecký ústav dozví o skutečnosti, pro kterou nesmí podat znalecký posudek, oznámí ji bezodkladně zadavateli. Pokud je zadavatelem orgán veřejné moci, pak tento orgán rozhodne, zda je znalec nebo znalecký ústav v dané věci z podání znaleckého posudku vyloučen. V případě ostatních zadavatelů jsou znalec a znalecký ústav oznámením své podjatosti vyloučeni z podání znaleckého posudku. Pokud by i přesto znalecký posudek podali, dopustili by se přestupku podle tohoto zákona.

K odst. 3

Ustanovení o vyloučení se použije přiměřeně i pro konzultanta, který má rovněž povinnost takovou práci pro znalce nebo znalecký ústav odmítnout, pokud existuje důvodná pochybnost o jeho nepodjatosti v konkrétní věci.

K § 26

K odst. 1

Znalec a znalecký ústav jsou povinni vést evidenci znaleckých posudků (znalecký deník). Zda bude evidence vedena v písemné nebo elektronické podobě, je na výběru znalce nebo znaleckého ústavu.

K odst. 2

Evidence každého znaleckého posudku obsahuje evidenční číslo znaleckého posudku, označení zadavatele, pokud je zadavatelem orgán veřejné moci, pak i číslo jednací, dále předmět znaleckého posudku, obor a odvětví, ve kterých má být znalecký posudek podán, v evidenci znaleckého ústavu pak i jméno zpracovatele, dále den zadání, termín vyhotovení, den odevzdání, případně den vysvětlení či doplnění znaleckého posudku. Pak také údaj o vyúčtovaném a přiznaném znalečném, což se vztahuje i případy, kdy byla sjednána smluvní odměna.

K odst. 3

Zachovává se dosavadní osvědčená praxe předložení znaleckého deníku minimálně jednou ročně ke kontrole příslušnému krajskému soudu. Pokud si příslušný krajský soud vyžádá ke kontrole znalecký deník i mimo pravidelnou roční kontrolu, jsou znalec a znalecký ústav povinni deník předložit. V opačném případě by se dopustili přestupku podle tohoto zákona.

K § 27

K odst. 1

Stanoví se, že podmínky pro zápis do seznamu jako znalec podle § 7, nebo jako znalecký ústav podle § 8, musí tyto osoby splňovat po celou dobu platnosti znaleckého oprávnění. Pokud by některá z podmínek nebyla pouze pro přechodnou dobu splněna, může příslušný krajský soud stavit přiměřenou lhůtu pro nápravu.

K odst. 2

Pokud nastanou důvodné pochybnosti o dostatečné způsobilosti, znalostech nebo schopnostech znalce, které jsou uvedeny v § 7 odst. 1 písm. a) až d), příslušný krajský soud může znalci uložit jejich ověření formou vykonání vstupní zkoušky. Současně znalci pozastaví znalecké oprávnění podle § 31 odst. 1 písm. a). Důvodné pochybnosti mohou vyplynout např. z informací uvedených v neveřejné části seznamu znalců a znaleckých ústavů podle § 14 odst. 6 písm. c). Pokud znalec úspěšně vykoná vstupní zkoušku a příslušnému krajskému soudu tuto okolnost doloží, bez odkladu je ukončeno pozastavení jeho znaleckého oprávnění.

K odst. 3

Znalec a znalecký ústav jsou povinni oznámit příslušnému krajskému soudu změny ve skutečnostech, které jsou podmínkou pro zápis do seznamu, nejpozději do 10 pracovních dnů ode dne, kdy tato změna nastala. V případě nesplnění této povinnosti by došlo ke spáchání přestupku podle tohoto zákona.

K § 28

K odst. 1

Na rozdíl od dosavadního stavu se pro znalce a znalecké ústavy zavádí recertifikace. Každých 5 let jsou znalci a znalecké ústavy povinni předložit příslušnému krajskému soudu doklad o své recertifikaci vystavený komorou. Recertifikace představuje ověření, zda jsou i nadále splněny podmínky, za kterých byl vydán certifikát. Ověření bude provádět znalecká komora, případně profesní komora uvedená v tomto zákoně.

K odst. 2

Rozsah a podmínky recertifikace formou standardů pro recertifikaci stanoví ministerstvo vyhláškou. Pokud bude znalec ve stanoveném rozsahu zapojen do systému celoživotního vzdělávání a nebude mít v neveřejné části seznamu znalců a znaleckých ústavů vedeny negativní záznamy, které by se týkaly jeho způsobilostí, znalostí nebo schopností, není důvod k přezkušování. Recertifikace by pro takového znalce mohla být vcelku formální záležitostí. V opačném případě by recertifikace byla spojena s absolvováním vstupní zkoušky.

K § 29

K odst. 1

Znalec a znalecký ústav odpovídají za újmu způsobenou při výkonu znalecké činnosti. Při tom se vychází z obecné úpravy uvedené v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

K odst. 2

Znalec a znalecký ústav se odpovědnosti zproští, prokáže-li se, že újmě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na nich požadovat. Důkazní břemeno spočívá na straně znalce nebo znaleckého ústavu.

K § 30

Znalci a znalecké ústavy musí být po celou dobu výkonu znalecké činnosti pojištěni. Pojištění profesní odpovědnosti ohledně možných závazků vůči příjemcům a případně třetím stranám, jež vznikají při výkonu znalecké činnosti, musí být v rozsahu, aby výše pojistných částek byla úměrná možným škodám, které lze v rozumné míře předpokládat.

Pojištění profesní odpovědnosti vychází z Článku 23 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnitřním trhu. Podle tohoto článku mohou členské státy zajistit, aby poskytovatelé, jejichž služby představují riziko pro finanční zabezpečení příjemce, uzavřeli pojištění profesní odpovědnosti přiměřené povaze a rozsahu rizika nebo poskytli záruku nebo podobné ujednání, které jsou rovnocenné nebo v zásadě srovnatelné, pokud jde o jeho účel. Pojištěním profesní odpovědnosti se rozumí pojištění uzavřené poskytovatelem ohledně možných závazků vůči příjemcům a případně třetím stranám, jež vznikají při poskytování služby.

Formulace pojištění profesní odpovědnosti v zákoně vychází z této směrnice.

S ohledem na založení znalecké komory bude povinnost pojištění profesní odpovědnosti splněna členstvím v této komoře, neboť komora bude pro všechny své členy zajišťovat rámcovou smlouvou hromadné pojištění profesní odpovědnosti znalců se stanoveným limitem pojistného plnění. Pokud znalec bude předpokládat, že riziko vyplývající z jeho činnosti je vyšší, pak se připojistí.

Hromadné pojištění profesní odpovědnosti se bude vztahovat také na znalecké ústavy, které budou členy komory.

K § 31

K odst. 1

Toto ustanovení vyjmenovává důvody pozastavení znaleckého oprávnění. Příslušný krajský soud pozastaví znalecké oprávnění vždy, pokud

- a) o pozastavení činnosti sám znalec nebo znalecký ústav písemně ze závažných důvodů požádá a uvede, na jakou dobu má být znalecké oprávnění pozastaveno,

- b) znalci uloží vykonání vstupní zkoušky podle § 27 odst. 2, a to až do doby jejího úspěšného absolvování,
- c) bylo zahájeno trestní stíhání v souvislosti s výkonem znalecké činnosti, a to do doby pravomocného skončení trestního stíhání, nebo
- d) znalec má na základě pravomocného rozhodnutí nastoupit do výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody.

K odst. 2

Jsou vyjmenovány další důvody, kdy může být pozastaveno znalecké oprávnění. Příslušný krajský soud může v odůvodněných případech pozastavit znalecké oprávnění, pokud

- a) je zahájeno trestní stíhání nesouvisející s výkonem znalecké nebo podnikatelské činnosti,
- b) existují zdravotní nebo jiné závažné důvody dlouhodobě znemožňující výkon znalecké činnosti, nebo
- c) bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti, a to do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí.

K odst. 3

Obsahem tohoto ustanovení je úprava doby, po kterou může být pozastaveno znalecké oprávnění. Žádost o pozastavení znaleckého oprávnění lze podat na dobu nejdéle 3 let, a to i opakovaně, celková doba pozastavení znaleckého oprávnění však nesmí činit více než 6 let. V rozhodnutí o pozastavení znaleckého oprávnění se vždy stanoví doba, na kterou se toto oprávnění pozastavuje. Znalec a znalecký ústav může požádat o ukončení pozastavení znaleckého oprávnění, pokud pominou důvody, pro které o pozastavení znaleckého oprávnění požádal.

K odst. 4

Znalec ani znalecký ústav nemohou po dobu pozastavení znaleckého oprávnění vykonávat znaleckou činnost. O této skutečnosti jsou povinni informovat všechny své zadavatele nerozpracovaných znaleckých posudků. Jedná se o znalecké posudky, na kterých dosud znalec nebo znalecký ústav nezačal pracovat. Tyto znalecké posudky už ani nezpracuje. Pozastavením znalecké činnosti není dotčena povinnost dokončit již rozpracované znalecké posudky a doplnit nebo vysvětlit již podané znalecké posudky, pokud to není v rozporu s důvodem pozastavení činnosti. V případě existujícího rozporu musí být tato skutečnost uvedena v rozhodnutí o pozastavení činnosti a znalec nebo znalecký ústav o této skutečnosti bezodkladně informuje všechny své zadavatele dosud nezpracovaných znaleckých posudků.

K odst. 5 a 6

Příslušný krajský soud zaznamená pozastavení nebo ukončení pozastavení znalecké činnosti znalce nebo znaleckého ústavu bezodkladně do seznamu, nejpozději však do 10 pracovních dnů ode dne, kdy rozhodnutí o pozastavení nebo ukončení pozastavení znaleckého oprávnění nabylo právní moci. Protože opravný prostředek proti rozhodnutí o pozastavení znaleckého oprávnění nemá odkladný účinek, záznam do seznamu se provede i v případě podaného odvolání.

K § 32

K odst. 1

Zánik znaleckého oprávnění výmazem ze seznamu nastává, pokud

- a) znalec nebo znalecký ústav se výslovně vzdají svého oprávnění k výkonu znalecké činnosti,
- b) ve stanovené lhůtě není příslušnému krajskému soudu předložen doklad o provedené recertifikaci,
- c) znalec nebo znalecký ústav nesplňují podmínky pro zápis do seznamu,
- d) znalec nemůže ze zdravotních nebo jiných závažných důvodů dlouhodobě vykonávat znaleckou činnost nebo ji nemůže vykonávat řádně a oprávnění vykonávat znaleckou činnost nebylo pozastaveno, nebo
- e) znalec zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého, nebo znalecký ústav zanikl.

Výmaz ze seznamu nepředstavuje sankci, neboť se jedná o důsledek vzniku konkrétní právní skutečnosti.

K odst. 2

Pokud dojde k zániku znaleckého oprávnění výmazem ze seznamu v průběhu činnosti znalce nebo znaleckého ústavu, tato skutečnost v konkrétním řízení nemá žádný vliv na toto řízení.

K § 33

K zániku znaleckého oprávnění vyškrtnutím ze seznamu dochází v případech, kdy se prokáže, že předpoklady pro zápis do seznamu nebyly v době zápisu splněny, nebo že znalec nebo znalecký ústav se dopustili přestupku, za který jim byla uložena sankce vyškrtnutí ze seznamu.

K § 34

Toto ustanovení upravuje důsledky výmazu nebo vyškrtnutí ze seznamu.

K odst. 1

V první řadě je uložena povinnost tomu, komu byly poskytnuty podklady sloužící k vypracování znaleckého posudku, aby je vrátil bez zbytečného odkladu zpět zadavateli. Tato povinnost se vztahuje i na právní nástupce povinného.

K odst. 2

Druhou povinností, která souvisí s výmazem nebo vyškrtnutím ze seznamu, je bez zbytečného odkladu vrácení znaleckého průkazu a znalecké pečeti příslušnému krajskému soudu. Tuto povinnost má osoba, která byla vymazána nebo vyškrtnuta ze seznamu, nebo její právní nástupce.

K § 35

V tomto ustanovení jsou vyjmenovány přestupky, kterých se mohou dopustit osoby se znaleckým oprávněním. Jedná se o následující:

- a) výkon znalecké činnosti v rozporu s § 22, tedy neplněním povinností při výkonu znalecké činnosti,
- b) porušení povinnosti mlčenlivosti podle § 23 odst. 1 nebo odst. 2,
- c) nepoučení o mlčenlivosti další osoby, které se podílely na znalecké činnosti,
- d) v rozporu s § 25 bezodkladné neoznámení zadavateli skutečnosti, že znalec nebo znalecký ústav nesmí vykonat znalecký úkon, nebo vykonání úkonu ve věci, v níž měl být znalec nebo znalecký ústav vyloučen,
- e) v rozporu s § 24 odmítnutí orgánu veřejné moci vykonat znalecký úkon, nebo v rozporu s § 22 odst. 3 odmítnutí písemný znalecký úkon osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit,
- f) v rozporu s § 31 odst. 4 vykonávání znalecké činnosti v době pozastavení práva vykonávat tuto činnost,
- g) neoprávněné označení znaleckou pečeti listiny, která není znaleckým posudkem, nebo
- h) nepředložení příslušnému krajskému soudu své evidence znaleckých posudků ke kontrole podle § 26 odst. 3.

K § 36

V tomto ustanovení jsou vyjmenovány přestupky, kterých se mohou dopustit osoby bez znaleckého oprávnění. Jiná osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) neoprávněně se vydává za osobu se znaleckým oprávněním, nebo předstírá, že je osobou se znaleckým oprávněním,
- b) neoprávněně používá označení „znalecký posudek“,
- c) neoprávněně vykonává znaleckou činnost,
- d) poruší povinnost mlčenlivosti podle § 23 odst. 2, nebo
- e) po zániku nebo odejmutí znaleckého oprávnění nevrátí znaleckou pečeť, znalecký průkaz a podklady sloužící pro vypracování znaleckého posudku podle § 34.

K § 37

Toto ustanovení upravuje projednání přestupků a udělování sankcí za spáchání přestupků podle tohoto zákona.

K odst. 1

Přestupky podle tohoto zákona projednává v prvním stupni vždy příslušný krajský soud.

K odst. 2

Protože primárním účelem není znalce a znalecké ústavy trestat, nýbrž usměrňovat, aby jejich jednání bylo v souladu s žádaným stavem, méně závažné nedostatky v plnění povinností uložených tímto zákonem může příslušný krajský soud řešit vytknutím. O vytknutí se neprovádí záznam do neveřejné části seznamu.

K odst. 3

Řízení o přestupku je zahájeno v případě opakovaných nebo závažných nedostatků. Sankce za provinění jsou:

- a) napomenutí,
- b) projednání přestupku se znalcem nebo zástupcem znaleckého ústavu,

- c) pokuta až do výše 100 000 Kč; za přestupky osob bez znaleckého oprávnění pokuta až do výše 500 000 Kč, nebo
- d) vyškrtnutí ze seznamu.

K odst. 4

Přestupek nelze projednat, uplynulo-li od jeho spáchání pět let; nelze jej též projednat, pokud již byla provedena recertifikace osoby, která se přestupku dopustila.

Promlčecí doba v případě spáchání přestupku podle tohoto zákona je oproti zákonu o přestupcích výrazně vyšší. Důvodem je recertifikace znalců a znaleckých ústavů v pětiletých periodách. Provedením recertifikace podle tohoto zákona účel prodloužené lhůty pro projednání přestupku odpadá.

K odst. 5

Při stanovení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohytkám a též ke skutečnosti, zda se tato osoba již v minulosti dopustila nějakého přestupku.

Způsob posouzení vychází z obecné právní úpravy, tzn. zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a navíc by měla být zohledněna skutečnost případného dřívějšího spáchání nějakého přestupku.

K odst. 6

Údaj o pravomocném rozhodnutí, kterým byl znalec nebo znalecký ústav uznán vinným ze spáchání přestupku zaznamená příslušný krajský soud do seznamu jako neveřejný údaj bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 10 pracovních dnů poté, co rozhodnutí nabylo právní moci; a to i v případě, že došlo k pozastavení znaleckého oprávnění nebo výmazu či vyškrtnutí ze seznamu. Provedením recertifikace se tyto údaje uvedené v neveřejné části seznamu vymazávají, neboť jejich účel byl naplněn.

k § 38

K odst. 1

Vzhledem k soustředění znalecké agendy na krajských soudech je účelné, aby i nadále mohli předsedové krajských soudů zřizovat své poradní sbory pro znalecké otázky. Bude záležet na jejich uvážení, v jakých oborech a odvětvích si tyto poradní sbory zřídí.

K odst. 2

Členové poradního sboru mají povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděli v souvislosti s výkonem činnosti člena poradního sboru, a to i po jejím skončení. Mlčenlivosti je může zprostit jen zřizovatel poradního sboru, tzn. předseda krajského soudu.

K odst. 3

Vzhledem k tomu, že na jednáních poradního sboru nebudou řešeny jen obecné otázky týkající se znalecké činnosti, je třeba počítat i se situací, že by u některého člena poradního sboru mohlo dojít k případnému střetu zájmů. V takových případech je tento člen povinen svůj případný střet zájmů oznámit a projednávání takové věci se neúčastnit.

K odst. 4

Je třeba předpokládat funkčnost poradních sborů a aktivní zapojení jeho členů nejen na jednáních, ale i při přípravě různých materiálů a podkladů, které se týkají znalecké činnosti pro příslušný krajský soud. Členům poradních sborů je proto přiznán nárok na odměnu a cestovní náhrady. Výši a způsob určení odměn a cestovních náhrad členů poradních sborů stanoví ministerstvo vyhláškou.

K odst. 5

Pokud má člen poradního sboru povinnost k odvodu daně podle zákona o dani z přidané hodnoty, jeho odměna i náklady se zvyšují o částku odpovídající této dani.

K § 39 až § 47

Tento zákon upravuje také vznik, postavení a působnost znalecké komory jako samosprávné profesní znalecké organizace.

Členství ve znalecké komoře vzniká zápisem znalce do seznamu.

Variantně je předkládáno, zda povinné členství ve znalecké komoře se bude týkat všech znalců.

Ve variantě I budou členy znalecké komory všichni znalci.

Ve variantě II budou členy znalecké komory všichni znalci, kromě znalců, kteří jsou již povinně členy jiných profesních komor ze zákona.

Ve variantě III budou členy znalecké komory všichni znalci, kromě znalců, kteří jsou již povinně členy vyjmenovaných profesních komor ze zákona.

V případě výjimky z povinného členství ve znalecké komoře pro ty znalce, kteří jsou již povinně členy jiných profesních komor ze zákona, by tyto komory musely ve znalecké oblasti převzít všechna práva a povinnosti, které má znalecká komora podle tohoto zákona.

Pokud by nebyla výsledně zvolena Varianta I, pak s ohledem na větší počet komor ze zákona a počty znalců v jednotlivých oborech, se jeví jako optimální přijetí Varianty III. V případě zájmu by mohla být učiněna výjimka např. pro členy České lékařské komory.

K § 48

K odst. 1

Určení zvláštní příslušnosti krajských soudů ve věcech podle tohoto zákona pro správní soudnictví je z důvodu, aby ten samý soud nerozhodoval ve správním řízení a následně ve správním soudnictví.

K odst. 2

Ve správních řízeních konaných podle tohoto zákona je pro krajské soudy nadřazeným správním orgánem ministerstvo.

K § 49

V souladu s Legislativními pravidly vlády je obsahem tohoto ustanovení výčet zmocnění k vydání vyhlášek.

K § 50

k odst. 1

Pokud dříve zahájená řízení o jmenování znalce nebo zápisu znaleckého ústavu nebyla ukončena do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí se podle dosavadní právní úpravy. Po skončení těchto správních řízení se postupuje podle nové právní úpravy.

K odst. 2

Řízení o přestupku a řízení o dosavadním správním deliktu, která nebyla pravomocně skončena do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí podle dosavadní právní úpravy. Pokud výsledkem těchto správních řízení bude udělení sankce, nebude se zaznamenávat do neveřejné části seznamu, neboť dosavadní právní úprava záznam do seznamu neumožňovala.

K § 51

K odst. 1

Znalci a znalecké ústavy, kteří získali znalecké oprávnění podle dosavadních právních předpisů, jsou zapsáni jako znalci a znalecké ústavy do seznamu podle tohoto zákona, avšak v oborech a odvětvích podle nového seznamu oborů a odvětví.

K odst. 2

Znalci a znalecké ústavy zapsané podle odstavce 1 jsou oprávněni vykonávat znaleckou činnost podle tohoto zákona nejdéle po dobu 5 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Po uplynutí této doby jejich zápis v seznamu zaniká, stejně jako jejich znalecké oprávnění. Pokud znalec nebo znalecký ústav v průběhu tohoto pětiletého období úspěšně absolvuje recertifikaci, je zapsán do seznamu podle tohoto zákona.

K § 52

K odst. 1

Znalci a znalecké ústavy zapsaní do přechodného seznamu podle § 51 budou zapsáni pro stejné obory a odvětví jako byli zapsáni do dne nabytí účinnosti tohoto zákona. V případě, že jejich obor či odvětví zanikne, budou zapsáni do nejbližšího příbuzného oboru a odvětví. Pokud by znalec nebo znalecký ústav s provedeným novým zařazením nesouhlasil, může požádat příslušný krajský soud o změnu svého zařazení. Tato žádost musí být odůvodněna.

K odst. 2

Převodní tabulku oborů, odvětví, specializací a rozsahů znaleckého oprávnění podle příbuznosti stanoví ministerstvo vyhláškou.

K § 53

K odst. 1

Založení znalecké komory bude vyžadovat důkladnou, a to nejen organizační, přípravu. Úkolem znalecké komory bude také odborná příprava znaleckých standardů a standardů pro certifikaci a recertifikaci pro jednotlivé obory znalecké činnosti. Standardy by měly být vydány prováděcím předpisem ministerstva. Optimální by bylo sladit nabytí jejich účinnosti s novým zákonem. Vzhledem k rozsáhlosti těchto úkolů je nezbytné zahájení všech příprav co nejdříve. Proto je navrhováno zřízení přípravného výboru, který by měl vykonávat působnost orgánů znalecké komory do jejich ustavení.

Organizovanost znalců ve znaleckých spolcích je dosud nízká. Existující spolky pokrývají jen menší počet oborů. Vzhledem k tomu, že ministerstvo je ústředním orgánem státní správy v justiční oblasti (viz § 11 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů) a ministerstvo řídí a za jeho činnost odpovídá ministr, je jako optimální řešení navrhováno, aby členy přípravného výboru jmenoval ministr spravedlnosti České republiky.

K odst. 2

Jedním ze stěžejních úkolů přípravného výboru bude svolání ustavujícího sněmu znalecké komory, a to do tří měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona.

K § 54

Navrhuje se zrušení dosud platného zákona i jeho prováděcích předpisů. Vzhledem k tomu, že stávající zákon upravuje i tlumočnickou činnost, musí být účinnost obou nových zákonů sjednocena.

K § 55

Účinnost tohoto zákona je předpokládána od 1. ledna 2018.